

Poglavlje 44

Ἡρόδοτου Ἱστορίαι Α 141

O autoru

Grčki povjesničar Herodot (Ἡρόδοτος) iz Halikarnasa u Kariji (nakon 490. – Atena, nakon 430. pr. Kr.), proputovao je velik dio Grcima poznatog svijeta, bio je prijatelj Perikla i Sofokla, sudjelovao u osnivanju atenske kolonije Turija, u Tarantskom zaljevu u Velikoj Grčkoj (444. pr. Kr.); doživio je početak Peloponeskog rata.

U prvome sačuvanom proznom djelu grčke književnosti, opsežnoj *Povijesti* (Ἱστορίαι) o sukobu Grka i Perzijanaca do 479., Herodot je opisao uspon Perzijskog Carstva, pobunu u Joniji i dvije perzijske provale u Grčku, uz mnogo geografskih, etnografskih i mitoloških ekskursa. *Povijest* je, u biti, niz zanimljivih i poučnih priča, često o slavnim i legendarnim likovima. Djelo, sastavljeno jonskim dijalektom, bilo je namijenjeno javnom izvođenju, kao svojevrsna prozna rapsodija; nije jasno je li sam autor oblikovao cjelovito izdanje.

Povijest je do nas stigla podijeljena u devet knjiga, od kojih svaka nosi ime po jednoj muzi. Podjelu su proveli aleksandrijski filolozi u III. st. pr. Kr.

O tekstu

U prvoj knjizi *Povijesti*, *Klio*, Herodot pripovijeda o propasti kraljevstva lidijskog kralja Kreza (Κροῖσος; vladao 563. – 546. pr. Kr.), fantastično bogatog Gigova nasljednika. Perzijski vladar Kir II. Veliki (staroperzijski Kūruš, grčki Κῆρος, između 590. i 580. – 529. pr. Kr.) osvojio je Krezovu prijestolnicu Sard i zarobio samog kralja (koji je postao Kirov savjetnik). Prva knjiga *Povijesti* završit će prikazom Kirove smrti. U ovdje donesenom odlomku Kir se priprema osvojiti grčke gradove u Maloj Aziji, u kojima žive Jonjani i Eoljani; ti su gradovi dotad priznavali Krezovu vlast.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Hdt. Historiae 1.141

Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις παρὰ Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. Ὁ δὲ ἀκούσας αὐτῶν τὰ προΐσχοντο ἔλεξέ σφι λόγον, ἄνδρα φὰς ἀυλητὴν ἰδόντα ἰχθυῶς ἐν τῇ θαλάσῃ αὐλέειν, δοκέοντά σφεας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν. Ὡς δὲ ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξείρῃσαι, ἰδόντα δὲ παλλομένους εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθυῶς· “Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐδ’ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν [ὀρχεόμενοι].”

Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι’ ἀγγέλων ἀπίστασθαι σφεας ἀπὸ Κροίσου οὐκ ἐπέιθοντο, τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων ἦσαν ἔτοιμοι πείθεσθαι Κύρῳ.

Ὁ μὲν δὴ ὀργῇ ἐχόμενος ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων ἀνενειχθέντων ἐς τὰς πόλεις, τείχεά τε περιεβάλοντο ἕκαστοι καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· πρὸς μούρους γὰρ τούτους ὄρκιον Κῦρος ἐποιήσατο ἐπ’ οἷσι περὶ ὁ Λυδός· τοῖσι δὲ λοιποῖσι [Ἴωσι] ἔδοξε κοινῶς λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην δεησομένους Ἴωσι τιμωρέειν.

Analiza i komentar

Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες,

ὡς

οἱ Λυδοὶ

τάχιστα

κατεστράφατο

ὑπὸ Περσέων,

ἔπεμπον ἀγγέλους

ἐς Σάρδεις
 παρὰ Κῦρον,
 ἐθέλοντες
 ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι
 τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοι.

Ἴωνες § 131

δὲ a...; čestica povezuje rečenicu s (izostavljenom) prethodnom

Αἰολέες § 175 (nestegnuti oblik)

ὡς... τάχιστα „čim”; veznik uvodi zavisnu vremensku rečenicu § 487

οἱ Λυδοὶ § 82

τάχιστα § 204

κατεστράφατο καταστρέφομαι (med.) pokoriti; 3. l. pl. plpf. medpas.
 (subjekt: οἱ Λυδοὶ)

ὑπὸ Περσέων § 437; § 100, nestegnuti oblik

ἔπεμπον πέμπω poslati; 3. l. pl. impf. akt.

ἀγγέλους § 82

ἐς Σάρδεις § 419; § 165

παρὰ Κῦρον § 434; § 82

ἐθέλοντες ἐθέλω željeti; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.; otvara mjesto dopuni u infinitivu

ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι (sc. κατήκοι)... τοῖσι... pod istim uvjetima pod kojima..., § 89.3; § 207; § 413.3; § 436b.B.d; korelacija

εἶναι εἰμί ἐπί τινι biti u kojem odnosu; inf. prez. akt., obvezatna dopuna ἐθέλοντες

τοῖσι § 89.3; član je upotrijebljen kao odnosna zamjenica, čiji je antecedent τοῖσι αὐτοῖσι; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu

Κροίσῳ § 82

ἦσαν εἰμί biti; 3. l. pl. impf. akt.

κατήκοι § 106; rekcija τινι

Ὅ δὲ

ἀκούσας αὐτῶν

τὰ προΐσχοντο

ἔλεξέ σφι λόγον,

ἄνδρα
 φᾶς
αὐλητῆν
ιδόντα ἰχθυῶς ἐν τῇ θαλάσῃ
αὐλέειν,
δοκέοντά
σφεας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν.

Ὁ δὲ § 370.2; čestica ističe promjenu subjekta

ἀκούσας ἀκούω τί τινος slušati što od koga; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

αὐτῶν § 207

τὰ član je upotrijebljen kao odnosna zamjenica; uvodi zavisnu odnosnu rečenicu; ta rečenica ovdje ima službu objekta uz ἀκούσας

προΐσχοντο προΐσχω med. tražiti, nuditi; 3. l. pl. impf. medpas.

ἔλεξέ σφι § 40

ἔλεξέ λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἔλεξε... φᾶς čest pleonastički izraz kod Herodota (također susrećemo ἔφη... λέγων, ἔφασαν... φάμενοι)

σφι § 206.5

λόγον § 82, ovdje znači otprilike što i μῦθον „basna, priča” (ova se slavna parabola nalazi i u Ezopovoj zbirci, v. LSJ λογοποιός; moguća aluzija u Novom zavjetu, Matej 11:17 i Luka 7:32 Ἠυλόησαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε)

ἄνδρα § 149

φᾶς φημί govoriti; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

αὐλητῆν § 100

ιδόντα ὀράω gledati; a. sg. m. r. ptc. aor. akt.; particip ovisan o ἄνδρα αὐλητῆν

ἰχθυῶς § 173

ἐν τῇ θαλάσῃ § 426; § 97

αὐλέειν αὐλέω svirati frulu (αὐλός); inf. prez. akt. (s vrijednošću prošlog vremena), nestegnuti oblik

δοκέοντά σφεας § 40

δοκέοντά δοκέω smatrati, očekivati; a. sg. m. r. ptc. prez. akt., nestegnuti oblik; particip ovisan o ἄνδρα αὐλητῆν

σφεας § 206.5

ἐξελεύσεσθαι ἐξέρχομαι izaći; inf. fut. med.

ἐς γῆν § 419; § 108

Ὡς δὲ
ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος,
λαβεῖν
ἀμφίβληστρον
 καὶ περιβαλεῖν τε
πλήθος πολλὸν τῶν ἰχθύων
 καὶ ἐξειρῦσαι,
ιδόντα δὲ
 παλλομένους
εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν
 πρὸς τοὺς ἰχθύς·
 “Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι,
 ἐπεὶ
 οὐδ’
ἐμέο ἀυλέοντος
 ἠθέλετε
 ἐκβαίνειν [ὀρχεόμενοι].”

Ὡς δὲ veznik uvodi zavisnu vremensku rečenicu § 487; čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom

Ὡς... ψευσθῆναι u neupravnom govoru infinitiv može doći kako iza relativa i vremenskih veznika tako i iza εἰ (neatički); subjekt se može dokučiti iz ἔλεξε u prethodnoj rečenici

ψευσθῆναι ψεύδω varati, med. ψεύδομαι τινος prevariti se u čemu; inf. aor. pas.

τῆς ἐλπίδος § 123

λαβεῖν λαμβάνω uzeti; inf. aor. akt.

ἀμφίβληστρον § 82

περιβαλεῖν τε § 40

περιβαλεῖν περιβάλλω okružiti; inf. aor. akt.

περιβαλεῖν τε... καὶ ἐξειρῦσαι koordinacija sastavnim česticama τε... καὶ...(drugi je član istaknutiji)

πλήθος πολλὸν § 153; § 196

τῶν ἰχθύων § 173

ἐξειρῦσαι ἐξερύω, jonski ἐξειρύω izvući; inf. aor. akt.

ιδόντα ὀράω gledati; a. sg. m. r. ptc. aor. akt.; particip ovisan o αὐτὸν

λαβεῖν... ἰδόντα δὲ... čestica povezuje surečenicu s prethodnom: a...
παλλομένους πάλλω med. kopreati se; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.;
predikatni particip kao dopuna glagolu ὀράω § 502
εἰπεῖν λέγω govoriti; inf. aor. akt.
ἄρα čestica ističe zanimljivost onog što slijedi
αὐτὸν § 207
πρὸς τοὺς ἰχθῦς § 435; § 173
Πάυσθε μοι § 40
Πάυσθε παύω (med. s participom) prestati što raditi; 2. l. pl. impt. prez.
medpas.
ὀρχόμενοι ὀρχέομαι plesati; n. pl. m. r. ptc. prez. med., participska
dopuna uz Πάυσθε
μοι § 205
ἐπεὶ veznik uvodi zavisnu vremensku rečenicu § 487
οὐδ' ἐμέο § 68
ἐμέο § 206.b
αὐλέοντος αὐλέω svirati frulu; g. sg. m. r. ptc. prez. akt., nestegnuti oblik
ἠθέλετε ἐθέλω željeti; 2. l. pl. impf. akt.; otvara mjesto dopuni u infinitivu
ἐκβαίνειν ἐκβαίνω izaći; inf. prez. akt.
ὀρχόμενοι ὀρχέομαι plesati; n. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; u kritičkim
izdanjima, uglate zagrade označavaju riječi koje priređivači smatraju
viškom (postoje u rukopisnoj predaji, ali ne bi trebale biti u tekstu)

Κῦρος μὲν
τοῦτον τὸν λόγον
τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι
τῶνδε εἶνεκα
ἔλεξε,

ὅτι δὴ οἱ Ἰωνες
 πρότερον
αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος
 δι' ἀγγέλων
ἀπίστασθαί σφεας
 ἀπὸ Κροίσου
 οὐκ ἐπεΐθοντο,
 τότε δὲ
κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων
 ἦσαν ἔτοιμοι
 πείθεσθαι Κύρῳ.

Κῦρος μὲν... čestica povezuje rečenicu s prethodnom, ističe uvođenje novog subjekta: a...

τοῦτον τὸν λόγον § 213.2; § 82

τοῖσι Ἰωσι § 89.3; § 131

τοῖσι Αἰολεῦσι § 89.3; § 175

τῶνδε εἵνεκα § 417; § 213.1

ἔλεξε λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ὅτι δὴ veznik uvodi zavisnu uzročnu rečenicu, a δὴ naglašava subjektivnost razloga: jer, po njemu...

οἱ Ἰωνες § 131

πρότερον... τότε δὲ... koordinacija surečenica česticom δὲ, koja ističe suprotnost (vremenskih okolnosti): prije... a tada...

αὐτοῦ § 207

Κύρου § 82

δεηθέντος δέω medpas. moliti; g. sg. m. r. ptc. aor. pas.

δι' ἀγγέλων § 68; § 428; § 82

ἀπίστασθαί σφεας § 40

ἀπίστασθαί ἀφίστημι (ἀπίστημι) ἀπό τινος pobuniti se protiv koga; inf. prez. medpas.

σφεας § 206.5

ἀπὸ Κροίσου § 423; § 82

ἐπεΐθοντο πείθω med. poslušati, pristati; 3. l. pl. impf. medpas.

κατεργασμένων κατεργάζομαι ostvariti, postići; g. pl. s. r. ptc. perf. medpas.

τῶν πρηγμάτων § 123; πράγμα, jonski πρήγμα

ἦσαν ἔτοιμοι imenski predikat

ἦσαν εἰμί biti; 3. l. pl. impf. akt.

ἔτοιμοι § 103

πείθεσθαι πείθω med. πείθομαι τινι pokoravati se komu; inf. prez. medpas., obvezatna dopuna predikatu (otvara mu mjesto ἔτοιμοι)

Κύρω § 82

Ὁ μὲν δὴ

ὀργῆ ἔχόμενος

ἔλεγέ σφι

τάδε.

Ὁ μὲν δὴ... Ἴωνες δὲ... koordinacija rečenica česticama μὲν... δὲ...; μὲν je resumptivno, podsjeća na to da je riječ o Kiru (i najavljuje novu informaciju o njemu); δὴ najavljuje zaključni dio prethodnog iskaza; druga rečenica izvještava o reakciji na Kirovu izjavu; § 370.2

ὀργῆ § 90

ἔχόμενος ἔχω pas. ἔχομαι τινι biti svladan ili zahvaćen čime, kojim osjećajem; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

ἔλεγέ σφι § 40

ἔλεγέ λέγω govoriti; 3. l. sg. impf. akt.

σφι § 206.5

τάδε § 213.1

Ἴωνες δὲ

ὡς ἤκουσαν

τούτων ἀνενοιχθέντων

ἔς τὰς πόλεις,

τείχεά τε περιεβάλοντο

ἕκαστοι

καὶ συνελέγοντο

ἔς Πανιώνιον

οἱ ἄλλοι

πλὴν Μιλησίων·
 πρὸς μόνους γὰρ τούτους
 ὄρκιον
 Κῦρος
 ἐποιήσατο
 ἐπ' οἷσι περ ὁ Λυδός·
 τοῖσι δὲ λοιποῖσι [Ἴωσι]
 ἔδοξε
 κοινῷ λόγῳ
 πέμπειν ἀγγέλους
 ἐς Σπάρτην
 δεησομένους
 Ἴωσι τιμωρέειν.

Ἴωνες § 131

Ἴωνες δὲ čestica uvodi novi subjekt, ističe suprotnost u odnosu na subjekt prethodne rečenice

ὡς ἤκουσαν veznik uvodi zavisnu vremensku rečenicu § 487; ἀκούω τινός slušati o čemu; 3. l. pl. ind. aor. akt.

τούτων § 213.2

ἀνενειχθέντων ἀναφέρω prenijeti, izvijestiti (donijeti natrag vijesti); g. pl. s. r. ptc. aor. pas.

ἐς τὰς πόλεις § 419; § 165

τείχεά τε § 40

τείχεά § 153, nestegnuti oblik

τείχεά τε περιεβάλοντο... καὶ συνελέγοντο... koordinacija sastavnim česticama, pri čemu je drugi član istaknutiji

περιεβάλοντο περιβάλλω med. περιβάλλομαί τι okružiti se čime, ograditi se čime; 3. l. pl. ind. aor. med.

ἕκαστοι § 103

συνελέγοντο συλλέγω med. okupiti se; 3. l. pl. impf. medpas.

ἐς Πανιώνιον § 419; § 82

οἱ ἄλλοι § 212; § 371.1.b.4

πλὴν Μιλησίων § 417; § 103

πρὸς μόνους... τούτους... τοῖσι δὲ λοιποῖσι § 435; § 103; μόνος, jonski μόνος; § 213.2; § 89.3; koordinacija surečenica česticom δὲ: a...

γὰρ čestica upozorava na to da se navodi razlog: naime...

ῥρκιον... ἐποιήσατο § 82; ποιέω činiti, med. ῥρκιον ποιέομαι sklopiti sporazum; 3. l. sg. ind. aor. med.

Κῦρος § 82

ἐπ' οἷσί περ § 68; § 40

ἐπ' οἷσί § 436; § 89.3; § 215

ὁ Λυδός sc. lidijski kralj, Krez; § 82

τοῖσι... λοιποῖσι [Ἴωσι]... ἔδοξε § 373; § 103; § 89.3; § 131; u kritičkim izdanjima, uglate zagrade označavaju riječi koje priređivači smatraju viškom (postoje u rukopisnoj predaji, ali ne bi trebale biti u tekstu); δοκεῖ τινι (δοκέω) netko je odlučio, otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3. l. sg. ind. aor. akt.

κοινῷ λόγῳ § 103; § 82

πέμπειν πέμπω poslati; inf. prez. akt., obvezatna dopuna uz ἔδοξε

ἀγγέλου§ § 82

ἐς Σπάρτην § 419; § 90

δεησομένου§ δέω med. δέομαι moliti; otvara mjesto dopuni u infinitivu; a. pl. m. r. ptc. fut. med.; particip ovisan o ἀγγέλου§

Ἴωσι § 131

τιμωρέειν τιμωρέω τινί pomoći komu; inf. prez. akt., nestegnuti oblik; obvezatna dopuna uz δεησομένου§